

Sygn. akt I C 1592 / 12

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 kwietnia 2014 r.

Sąd Okręgowy we Wrocławiu I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: SSO Krzysztof Rudnicki

Protokolant: Błażej Łój

po rozpoznaniu w dniu 22.04.2014 r.

we Wrocławiu

na rozprawie

sprawy z powództwa R. Ż.

przeciwko P. M. (1)

o zapłatę 110 000 zł

I. zasądza od pozwanego P. M. (1) na rzecz powoda R. Ż. 74 166, 06 zł (siedemdziesiąt cztery tysiące sto sześćdziesiąt sześć złotych, sześć groszy) wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 04.10.2011 r. do dnia zapłaty;

II. oddala dalej idące powództwo;

III. zasądza od pozwanego P. M. (1) na rzecz powoda R. Ż. 6 252, 63 zł kosztów procesu.

UZASADNIENIE

Powód R. Ż. wniósł o zasądzenie na jego rzecz od pozwanego P. M. (1) 110 000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 17.09.2011 r. oraz o zasądzenie od pozwanego kosztów procesu.

Powód podał, że pozwany jest spadkobiercą po zmarłej dnia (...) r. matce M. G.. Spadkodawczyni w testamencie z dnia 31.05.2006 r. uczyniła pozwanego spadkobiercą i wykonawcą testamentu i jednocześnie zobowiązała pozwanego do wydania 1/4 wartości spadku drugiemu synowi – powodowi.

Powód wskazał, że w skład spadku wchodzi lokal mieszkalny przy ul. (...) wraz z garażem oraz oszczędności zgromadzone na rachunku bankowym zmarłej w wysokości 30 000 zł, tj. łącznie składniki o wartości 440 000 zł. Powód pismem z dnia 16.09.2011 r. wezwał pozwanego do wykonania na jego rzecz zapisu testamentowego w wysokości 1/4 wartości spadku po M. G., tj. do zapłaty 110 000 zł w terminie 7 dni. Pozwany nie uregulował wobec powoda obowiązku wynikającego z testamentu z dnia 31.05.2006 r. Wyraził wolę ugodowego zakończenia sporu, jednakże ugoda nie została zawarta, a roszczenie powoda w żaden sposób nie zostało zaspokojone.

Powód wskazał, że podstawą prawną pozwu jest art. 970 kc w zw. z art. 948 kc. Od dnia otwarcia testamentu pozwany zobowiązany był do wykonania zapisu na rzecz powoda, czego do dnia wniesienia pozwu nie uczynił. Niewątpliwie spadkodawczyni w oświadczeniu testamentowym

miała zamiar uczynić powoda zapisobiercą, który w związku z jej wolą miał otrzymać kwotę stanowiącą równowartość 1/4 majątku spadkowego.

Nakazem zapłaty wydanym w postępowaniu upominawczym dnia 01.08.2012 r., I Nc 324/12, sąd uwzględnił żądanie pozwu w całości.

W sprzeciwie od tego nakazu zapłaty pozwany P. M. (1) wniósł o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powoda kosztów procesu.

Pozwany zarzucił brak legitymacji czynnej powoda do występowania w procesie, albowiem od dnia 21.10.2010 r. jest on w świetle amerykańskiego prawa cywilnego dłużnikiem upadłym i nie przysługuje mu jakikolwiek zarząd swoim majątkiem. Czynności dochodzenia w procesie wierzytelności może realizować amerykański odpowiednik syndyka masy upadłości.

Pozwany zarzucił, że wykazywana w pozwie wysokość roszczenia powoda jest zbyt wysoka albowiem wartość spadku, w skład którego wchodzi dwie nieruchomości (mieszkanie i garaż) nie opiewa na 440 000 zł, a jedynie na kwotę 321 000 zł na dzień 27.01.2012 r. (mieszkanie + garaż 312 000 zł, środki na rachunku bankowym 9 000 zł). Zaprzeczył, aby na rachunku bankowym spadkodawczyni znajdowały się środki finansowe w kwocie 30 000 zł.

Pozwany wskazał także, że roszczenie powoda winno być oddalone na podstawie art. 5 kc, albowiem powód swoim postępowaniem wobec spadkodawcy naruszył zasadę współżycia społecznego, jaką jest obowiązek opieki nad sędziwymi rodzicami i obowiązek wspierania rodzeństwa w opiece nad rodzicami, jeżeli jedno z rodzeństwa taką opiekę wyłącznie świadczy. Powód wyjechał w 1990 r. do Niemiec, a potem na stałe do Stanów Zjednoczonych, porzucił wszelkie kontakty ze swoją rodziną w osobie matki i ojca na ok. 15 lat, a ze swoim bratem kontaktował się sporadycznie. Potem powód przed śmiercią matki w 2009 r. kontaktował się z nią raz czy dwa. Powoda w ogóle nie interesowało, czy jego matka radzi sobie, będąc osobą już bardzo wiekową, kto jej zapewnia bieżącą opiekę i kto tę opiekę finansuje. Cały ciężar zorganizowania dla samotnej matki opieki i jej finansowania obciążał pozwanego, który także przebywając na stałe do 2010 r. w Stanach Zjednoczonych przyjeżdża regularnie kilka razy do roku do W., jak również zaangażował do pomocy w zakupach i sprzątaniu domu M. L.. Pozwany w okresie ostatnich 20 lat przekazał swojej mamie ok. 20 000 USD, albowiem emerytura spadkodawczyni wynosiła ok. 1 100 zł, co z trudem wystarczało na utrzymanie.

Pozwany wskazał, że mieszkanie wchodzące w skład spadku wraz z garażem było mieszkaniem wojskowym należącym do zasobów WAM i spadkodawczyni z inicjatywy wyłącznie pozwanego dokonała jego wykupu za pieniądze przekazane jej przez pozwanego. Gdyby pozwany nie zadbał o wykupienie lokalu, to roszczenie powoda nie powstałoby. Osobą, która wydatnie przyczyniła się do powstania majątku spadkowego, był pozwany, co również winno zostać przez sąd ocenione w kontekście art. 5 kc.

W piśmie z dnia 12.03.2013 r. powód podtrzymał swoje twierdzenia i wnioski zawarte w pozwie.

Wskazał, że brak jest podstaw do kwestionowania zapisu w oparciu wyłącznie o zasady współżycia społecznego, gdyż sprawa dotyczy zapisu, a nie zachowku. Spadkodawczyni w sposób jasny i nie budzący wątpliwości wyraziła swoją wolę poprzez zobowiązanie pozwanego do wydania 1/4 wartości spadku jej drugiemu synowi. Spadkodawczyni wprost nakazała pozwanemu wydać część pozostawionego majątku powodowi. W sytuacji, gdy wola spadkodawcy nie budzi żadnych wątpliwości, zupełnie nieuzasadnione jest powoływanie się przez powanego na zasady współżycia społecznego oraz odwoływanie się do instytucji zachowku oraz rządzących nią zasad.

Powód wskazał, że nie polegają na prawdzie twierdzenia pozwanego, jakoby porzucił

wszelkie kontakty ze swoją rodziną. Jego matka nie tolerowała jego byłej żony, co miało znaczący wpływ na czasowe ochłodzenie się stosunków rodzinnych. Jednakże sytuacja całkowicie zmieniła się po rozwodzie powoda. Spadkodawczyni była na ślubie powoda z jego drugą żoną, zupełnie akceptując nowy związek syna. Żona powoda, opiekując się swoimi rodzicami, odwiedzała także jego matkę. Powód przy okazji każdego pobytu w Polsce odwiedzał mamę i utrzymywał z nią dobre relacje aż do śmierci. Ponadto pozostawał także w stałym kontakcie telefonicznym z rodziną. Nieprawdziwe są twierdzenia pozwanego, iż to na nim spoczął cały ciężar finansowania matki, gdyż oprócz swej emerytury pobierała ona jeszcze bardzo wysoką wojskową emeryturę po zmarłym mężu. Spadkodawczyni nigdy nie skarżyła się na swoją sytuację materialną, nie miała także pretensji do powoda o jego wyjazd za granicę. Potwierdzeniem tych wszystkich okoliczności jest właśnie fakt, iż spadkodawczyni zapisała mu w testamencie 1/4 wartości swojego majątku. Niewątpliwie spadkodawczyni w oświadczeniu testamentowym miała zamiar uczynić zapisobiercą powoda, który w związku z jej wolą miał otrzymać kwotę stanowiącą równowartość 1/4 majątku spadkowego.

Sąd ustalił w sprawie następujący stan faktyczny.

M. G. zmarła dnia (...) r. we W.. Miała dwóch synów z pierwszego małżeństwa: S. Ż. i R. Ż..

S. Ż. na mocy decyzji Kierownika USC we W. z dnia 21.10.2009 r., nr (...) zmienił imię i nazwisko na P. M. (1).

/ dowód: odpisy aktów stanu cywilnego w aktach sprawy I Ns 1724/09; zapewnienia spadkowe w aktach I Ns 1724/09 /

Powód i pozwany wyjechali przed laty za granicę. Powód przebywał w Austrii, potem w Stanach Zjednoczonych, pozwany również w Stanach Zjednoczonych.

M. G. przed śmiercią chorowała na reumatyzm. Przeszła operacje kolan i nadgarstków. Wyjeżdżała do sanatorium. Miała poddać się operacji biodra. Jej stan się znacząco pogorszył na 1-5 – 2 lata przed śmiercią.

Pozwany, kiedy przyjeżdżał do Polski, jeździł z matką do lekarza. Przekazywał jej też środki pieniężne w różnej wysokości.

Powód kontaktował się z matką telefonicznie. Rzadko przyjeżdżał do Polski.

/ dowód: zeznania świadków: M. M. – e-protokół z dnia 28.06.2013 r., 00.01.26-

00.21.44, M. L. – e-protokół z dnia 28.06.2013 r., 00.21.45-00.32.45 /

Dnia 31.05.2006 r. M. G. sporządziła testament własnoręczny. W tym testamencie oświadczyła, że ustanawia P. M. (2) wykonawcą testamentu, zapisując mu cały należny po niej spadek. Wskazała, że drugim spadkobiercą jest R. Ż.. Rozporządzając swoim majątkiem spadkodawczyni zobowiązała P. M. (2) do wydania 1/4 wartości pozostawionego pod niej spadku R. Ż.. Wskazała, że pozostali uprawnieni do spadku po niej nie mogą żądać zachowku od P. M. (2).

/ dowód: kopia testamentu – k. 29 /

M. G. była właścicielką lokalu mieszkalnego stanowiącego odrębną nieruchomość objętą księgą wieczystą nr (...), położonego przy ul. (...), składającego się z 3 pokoi, kuchni, łazienki i przedpokoju o łącznej pow. 52, 61 m², z którego prawem własności związany jest udział wynoszący 979/10000 w częściach wspólnych budynku i gruntu objętych KW nr (...).

Prawo własności wskazanego lokalu mieszkalnego M. G. nabyła od Wojskowej Agencji Mieszkaniowej Oddziału Rejonowego we W. na podstawie umowy sprzedaży z dnia 21.05.2004 r., nr rep. A (...), zawartej przed notariuszem J. S. we W..

Wartość lokalu na dzień nabycia wynosiła 102 532 zł.

Nabycie nastąpiło za cenę 18 805, 65 zł po uwzględnieniu przysługujących kupującej bonofikat. Cena została pokryta ze środków pochodzących z kredytu udzielonego M. G. przez (...) SA na mocy umowy z dnia 13.05.2004 r.

Na rzecz Banku została ustanowiona i ujawniona w KR nr (...) hipoteka w kwocie 18 805, 65 zł. Hipoteka ta została wykreślona dnia 26.09.2007 r.

M. G. była również właścicielką nieruchomości położonej przy ul. (...), objętej księgą wieczystą nr (...), tj. działki gruntu nr (...), obręb B., przy ul. (...) zabudowanej budynkiem garażu nr (...),

/ dowód: odpis KW nr (...) – k. 34-37; wypis aktu notarialnego umowy sprzedaży z

dnia 27.01.2012 r., nr rep. A (...) – k. 97-102; wypis aktu notarialnego umowy

sprzedaży z dnia 21.05.2004 r., nr rep. A (...) – k. 160-164; oświadczenie (...)

SA z dnia 21.05.2004 r. – k. 225; oświadczenie M. G. z dnia

31.05.2004 r. – k. 226; oświadczenie (...) SA z dnia 14.05.2007 r. – k. 235;

zawiadomienia – k. 227-230, 236-240; wydruk elektronicznej KW nr (...) – k.

290-299; wydruk elektronicznej KW nr (...) – k. 300-310; akta KW nr

(...)/

Na rachunku oszczędnościowo – rozliczeniowym prowadzonym przez (...) Bank (...) SA na rzecz M. G. nr (...) na dzień (...) r. znajdowała się kwota 9 364, 24 zł.

/ dowód: pismo (...) SA z dnia 16.05.2013 r. – k. 203 /

Dnia 27.01.2012 r. pozwany P. M. (1) przeniósł na L. P. prawo własności lokalu mieszkalnego przy ul. (...) oraz garażu nr (...) przy ul. (...) za cenę 292 000 zł za mieszkanie i 20 000 zł za garaż.

/ dowód: wypis aktu notarialnego umowy sprzedaży z dnia 27.01.2012 r., nr rep. A (...) – k.

97-102 /

Testament M. G. został otwarty i ogłoszony dnia 16.01.2010 r.

/ dowód: protokół otwarcia i ogłoszenia testamentu – k. 24; akta sprawy I Ns 1724/09 /

Postanowieniem z dnia 07.07.2010 r., I Ns 1724/09, Sąd Rejonowy dla Wrocławia – Krzyków we Wrocławiu stwierdził, że spadek po M. G., ostatnio stale zamieszkałej przy ul. (...) na podstawie testamentu z dnia 31.05.2006 r. nabył syn P. M. (1) w całości wprost.

/ dowód: postanowienie – k. 30; akta sprawy I Ns 1724/09 /

Pismem z dnia 16.09.2011 r., doręczonym dnia 19.09.2011 r., pełnomocnik powoda wezwał pozwanego do wykonania zapisu w wysokości 1/4 spadku pozostawionego po zmarłej M. G., tj. do zapłaty 110 000 zł w terminie 7 dni. Wskazał, że na kontakt oczekuje do dnia 03.10.2011 r.

/ dowód: wezwanie do wykonania zapisu – k. 31-32 /

Pismem z dnia 30.11.2011 r. pełnomocnik pozwanego poinformował pełnomocnika powoda, iż pozwany jest zainteresowany zawarciem porozumienia w sprawie wykonania zapisu i podjęciem rozmów w tej kwestii, przy czym oświadczenie to miało nie być równoznaczne z uznaniem roszczenia w całości.

/ dowód: pismo z dnia 30.11.2011 r. – k. 33 /

Aktualna wartość lokalu mieszkalnego przy ul. (...) wynosi 265 600 zł, a gruntu z garażem 22 300 zł.

/ dowód: opinia biegłego z zakresu szacowania nieruchomości M. A. – k. 261-

288 /

Sąd zważył, co następuje.

Powództwo zasługuje na częściowe uwzględnienie.

Powód dochodzi od pozwanego roszczenia o zapłatę sumy pieniężnej mającej stanowić równowartość 1/4 majątku spadkowego pozostałego po matce obu stron M. G. tytułem wykonania zapisu testamentowego uczynionego przez spadkodawczynię na rzecz powoda.

Zgodnie z art. 968 § 1 kc spadkodawca może przez rozrządzenie testamentowe zobowiązać spadkobiercę ustawowego lub testamentowego do spełnienia określonego świadczenia majątkowego na rzecz oznaczonej osoby.

Spadkodawczyni M. G. sporządziła testament własnoręczny, w którym ustanowiła wyłącznym spadkobiercom co do całości spadku pozwanego P. M. (1). Jednakże w tym samym testamencie spadkodawczyni zobowiązała powołanego spadkobiercę do przekazania swojemu drugiemu synowi, tj. powodowi, równowartości 1/4 spadku. Nałożyła zatem na pozwanego zobowiązanie do świadczenia majątkowego na rzecz powoda.

Jak wskazał Sąd Najwyższy w przywołanej w pozwie uchwale z dnia 18.12.1990 r., III CZP 68/90, OSNC 1991/8-9/102, dopuszczalne jest określenie zapisu jako ułamka wartości udziału spadkowego. Spadkodawczyni nie zapisała powodowi konkretnego składnika swojego majątku spadkowego, ale oznaczyła wartość przypadającego mu świadczenia jako 1/4 wartości spadku.

Powód jest zatem uprawniony do dochodzenia od pozwanego świadczenia pieniężnego w postaci zapłaty sumy odpowiadającej wskazanemu ułomkowi wartości majątku spadkowego.

Całkowicie pozbawiony słuszności był zarzut pozwanego dotyczący braku legitymacji czynnej powoda z uwagi na postępowanie upadłościowe. Brak legitymacji czynnej zachodzi, gdy powód w sprawie cywilnej nie jest stroną materialnego stosunku prawnego, z którego miałoby wypływać określone roszczenie. Powód natomiast niewątpliwie jest osobą, której przysługuje wierzytelność o wykonanie zapisu zawartego w testamencie, posiada materialne prawo podmiotowe, które może podlegać przymusowej realizacji w drodze procesu cywilnego. Jest legitymowany czynnie do dochodzenia na swoją rzecz świadczenia, którego podstawa prawna zawarta jest w testamencie matki powoda i pozwanego.

Powód może też działać w procesie samodzielnie. Nie jest osobą pozbawioną zdolności procesowej. Pozwany podniósł, że powód wystąpił od sądu amerykańskiego z wnioskiem o ogłoszenie upadłości. Pozwany przedłożył dokumenty potwierdzające złożenie przez powoda takiego wniosku, ale nie samo ogłoszenie upadłości. Pozwany nie złożył stosownego orzeczenia sądu. Nawet jednak, gdyby takie orzeczenie zostało wydane i w świetle prawa amerykańskiego federalnego czy stanowego oznaczało pozbawienie prawa do występowania na drogę sądową, to musiałoby w pierwszej kolejności zostać uznane na terenie Rzeczypospolitej Polskiej w trybie art. 1148 i 1148¹ kpc. Ponadto pozwany nie wykazał ani nawet nie uwiarygodnił, aby powód wobec wieloletniego pobytu poza granicami RP utracił polskie obywatelstwo. Powód przedstawił natomiast polski dokument tożsamości – dowód osobisty nr (...), z nrem pesel (...), a zatem wykazał obywatelstwo polskie. Wobec tego zdolność powoda do czynności prawnych i jego zdolność procesową określać będzie zawsze prawo polskie. Wobec powoda nie została orzeczona upadłość ani nie został on ubezwłasnowolniony, zatem nie sposób przyjąć, aby pozbawiony był zdolności procesowej i nie mógł samodzielnie dochodzić na swoją rzecz wykonania zapisu testamentowego uczynionego przez matkę.

Niezależnie od ewentualnej ważności i skuteczności zapisu testamentowego na rzecz powoda byłby on uprawniony do dochodzenia sumy pieniężnej odpowiadającej wartości 1/4 spadku tytułem zachowku. Zgodnie z art. 991 § 1 kc zstępnym, małżonkowi oraz rodzicom spadkodawcy, którzy byłiby powołani do spadku z ustawy, należą się – jeżeli uprawniony jest trwale niezdolny do pracy – dwie trzecie wartości udziału spadkowego, który by mu przypadął przy dziedziczeniu ustawowym, w innych zaś wypadkach połowa wartości tego udziału (zachówek). Zgodnie zaś z art. 991 § 2 kc, jeżeli uprawniony nie otrzymał należnego mu zachowku bądź w postaci uczynionej przez spadkodawcę darowizny, bądź w postaci powołania do spadku, bądź w postaci zapisu, przysługuje mu przeciwko spadkobiercy roszczenie o zapłatę sumy pieniężnej potrzebnej do pokrycia zachowku.

Polskie prawo, poczynając od norm rangi konstytucyjnej (art. 64 Konstytucji RP) chroni dziedziczenie i jego wyrazem jest unormowanie instytucji zachowku. Spadkobiercy ustawowi – osoby najbliższe zmarłemu – mają prawo oczekiwać, że choćby część jego praw majątkowych przypadnie im z samego tylko tytułu pokrewieństwa bądź małżeństwa. Zachówek jest minimalnym zaopatrzeniem bliskich zmarłego stanowiącym pewne zabezpieczenie ich interesu majątkowego.

Jak wynika z art. 991 § 2 kc, realizacja prawa do zachowku może nastąpić poprzez rozrządzenie testamentowe spadkodawcy wyrażone zapisem na rzecz spadkobiercy ustawowego.

Przysługujący powodowi zachówek został mu zatem przyznany na mocy dyspozycji zawartej w testamencie matki poprzez ustanowienie zapisu testamentowego o wartości 1/4 spadku.

Wobec powoda zachodzi tym samym zbieg podstaw do domagania się od pozwanego zapłaty 1/4 wartości majątku spadkowego w postaci zbiegu roszczeń o wykonanie zapisu oraz o zapłatę zachowku.

Sąd ustalił, że majątek spadkowy obejmował:

- lokal mieszkalny o wartości 265 600 zł,
- grunt zabudowany garażem o wartości 22 300 zł,
- **środki pieniężne o wartości 9 364, 24 zł.**

Wartości obu nieruchomości zostały ustalone na podstawie opinii sporządzonej przez biegłego z zakresu szacowania nieruchomości M. A. w formie operatu szacunkowego.

Pełnomocnicy stron w wyznaczonym terminie nie zgłosili żadnych zastrzeżeń ani wniosków dotyczących treści opinii biegłego, a zatem należy przyjąć, że strony zgodziły się z jej wnioskami, wobec czego wartości obu nieruchomości były wręcz między stronami niesporne. Sąd nie znalazł podstaw, aby z urzędu zakwestionować wartość merytoryczną i przydatność opinii biegłego A., albowiem operat szacunkowy został sporządzony prawidłowo, zgodnie z przepisami art. 151-156 ustawy z dnia 29.08.1997 r. o gospodarce nieruchomościami oraz wydanego na jej podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 21.09.2004 r. w sprawie wyceny nieruchomości i sporządzania operatu szacunkowego.

Jak wskazał Sąd Najwyższy w przywołanej już uchwale z dnia 18.12.1990 r., III CZP 68/90, OSNC 1991/8-9/102, w przypadku określenia zapisu jako ułamka wartości majątku spadkowego wartość tę ustala się – jeżeli brak w tej mierze wskazówek spadkodawcy – według chwili wykonywania zapisu lub według momentu orzekania o nim. Zatem dla wyliczenia wartości świadczenia przypadającego powodowi należało przyjąć aktualne wartości nieruchomości spadkowych.

Wartość majątku spadkowego wynosi łącznie 297 264, 24 zł, z czego 1/4 wynosi 74 316, 06 zł.

Nieuzasadniony był zarzut pozwanego dotyczący sprzeczności żądania pozwu z zasadami współżycia społecznego. Ocena roszczenia uprawnionego o zapłatę zachowku jako sprzecznego z zasadami współżycia społecznego w rozumieniu art. 5 kc jest wprawdzie możliwa – uchwała Sądu Najwyższego z dnia 19.05.1981 r., III CZP 18/81, OSNC 1981/12/228 – ale może nastąpić jedynie wyjątkowo. Dotyczy to przede wszystkim sytuacji dających podstawę do uznania spadkobiercy za niegodnego dziedziczenia – art. 928 kc lub jego wydziedziczenia – art. 1008 kc. Poza tym musi być ograniczone do szczególnie uzasadnionych wypadków – wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25.01.2001 r., IV CKN 250/00. Prawa spadkowe służą bowiem urzeczywistnianiu obowiązków moralnych spadkodawcy wobec osób najbliższych – wyrok Sądu Najwyższego z dnia 07.04.2004 r., IV CK 215/03.

Pozbawienie uprawnionego prawa do zachowku może zatem nastąpić jedynie w szczególnych, wyjątkowych, usprawiedliwionych okolicznościach sytuacji.

Pozwany przywołał jako uzasadnienie tego zarzutu długotrwały pobyt powoda za granicami kraju, brak kontaktów z matką i zainteresowania jej sprawami. Mogłoby to ewentualnie odpowiadać podstawie wydziedziczenia przewidzianej w art. 1008 pkt 3 kc, tj. uporczywemu niedopełnianiu względem spadkodawcy obowiązków rodzinnych. Sam pobyt powoda za granicą nie był okolicznością sporną. Powód podniósł jednakże, iż utrzymywał kontakt z matką i z jej strony nie została wyrażona dezaprobata dla zamieszkania za granicą. Nic nie wskazuje, aby postępowanie powoda, jego wybory życiowe, w tym wybór miejsca pobytu, nie znalazły zrozumienia ze strony spadkodawczyni, a także, aby zajmowała ona wobec niego z tego tytułu jakiegokolwiek negatywne stanowisko. Przeciwnie, skoro powód według pozwanego wyjechał z kraju w 1990 r., to 15 lat jego pobytu minęło jeszcze przed sporządzeniem testamentu albo w zbliżonym okresie. Matka powoda mogła zatem w testamencie odnieść się do tej okoliczności. Miała możliwość zamieszczenia w testamencie klauzuli o wydziedziczeniu powoda. Nie uczyniła tego. Przeciwnie wyraziła wolę zaopatrzenia go przynajmniej częścią wartości majątku spadkowego. Treść zapisu zawierającego wskazanie na 1/4 tej wartości pozwala wnioskować, iż spadkodawczyni miała wiedzę na temat prawa do zachowku, które sięgałoby właśnie takiego ułamka wartości spadku (powód dziedziczyłby z ustawy 1/2). Spadkodawczyni

wyraźnie chciała uwzględnić powoda w ramach udziału w majątku spadkowym, jeżeli nie jako spadkobiercę, to przynajmniej jako uposażonego w nieco mniejszym zakresie.

Nie zachodzą zatem żadne szczególne okoliczności uzasadniające pozbawienie powoda prawa do zachowku, czy tym bardziej do domagania się wykonania zapisu, zwłaszcza wobec jednoznacznej dyspozycji zawartej w testamencie.

Pozwany bezzasadnie twierdził, że – niezależnie od sprawowania faktycznej opieki czy pomocy matce – udzielił jej pomocy finansowej w celu wykupu mieszkania. Z umowy sprzedaży z dnia 21.05.2004 r. oraz treści księgi wieczystej wynika jednak, że spadkodawczyni sfinansowała zakup mieszkania środkami pochodzącymi z kredytu udzielonego jej przez (...) SA, który spłacała następnie przez 3 lata. Nie dysponowała zatem ani własnymi oszczędnościami w kwocie pozwalającej na istotny wydatek w postaci ceny zakupu mieszkania ani środkami pochodzącymi od pozwanego przeznaczonymi na ten właśnie cel. Nawet zatem, jeżeli samo wykupienie mieszkania było inicjatywą pozwanego, to nie szło w ślad za samą inicjatywą przekazanie środków pieniężnych. Pozwany podał, że przekazywał matce środki finansowe, ale okoliczności tej w żaden sposób nie udowodnił. Nie przedłożył ani potwierdzeń przelewu ani pokwitowań ani historii rachunku bankowego spadkodawczyni, które to dokumenty mogłyby potwierdzać faktyczne przekazanie środków pieniężnych. Same zeznania żony pozwanego M. M. nie mogą zostać uznane za należyte udowadniające wskazane okoliczności.

Tym samym nie może się ostać twierdzenie, że to pozwany przyczynił się wydatnie do powstania zasobów majątku spadkowego umożliwiając matce wykupienie lokalu mieszkalnego. To z kolei nie pozwala na uznanie roszczenia powoda za sprzeczne z zasadami współżycia społecznego z uwagi na przywoływane przez pozwanego okoliczności.

Sąd pominął dowód z przesłuchania stron, uznając go za zbędny dla rozstrzygnięcia sprawy, a nadto stwierdzając istotne przeszkody do jego przeprowadzenia. Pełnomocnicy stron na rozprawie dnia 28.06.2013 r. zostali zobowiązani do oświadczenia w terminie 14 dni, czy stawiennictwo stron – zamieszkałych za granicą – będzie możliwe. Pełnomocnik powoda zareagował w terminie i wskazał, że nie ma możliwości stawiennictwa. Natomiast pełnomocnik pozwanego w ogóle nie udzielił odpowiedzi na zobowiązanie nałożone przez sąd.

Sąd uznał zatem roszczenie zgłoszone przez powoda za usprawiedliwione w części, tj. w kwocie 74 316, 06 zł i zasądził od pozwanego na rzecz powoda należność główną w tej wysokości.

Odsetki ustawowe od tej należności głównej przypadają powodowi od dnia 04.10.2011 r.

Zobowiązanie do wykonania zapisu testamentowego jest zobowiązaniem bezterminowym, co oznacza, że termin jego wykonania przez spadkobiercę nie jest z góry oznaczony ani nie wynika z właściwości zobowiązania. Termin płatności wyznaczy dopiero wezwanie do zapłaty zgodnie z art. 455 kc. Dłużnik zobowiązany jest do spełnienia świadczenia niezwłocznie po otrzymaniu wezwania do zapłaty (por. wyroki SN z dnia 22.02.2007 r., I CSK 433/06, z dnia 28.06.2005 r., I CK 7/05). Odsetki za opóźnienie mogą przypadać w takim wypadku dopiero po upływie stosownego terminu po wezwaniu do zapłaty. Spełnienie świadczenia niezwłocznie po wezwaniu do zapłaty w rozumieniu art. 455 kc oznacza natomiast spełnienie go w terminie 14 dni (wyrok SN z dnia 28.05.1991 r., II CR 623/90, wyrok SA we Wrocławiu z dnia 20.03.2012 r., I ACa 191/11).

Powód wezwał pozwanego do zapłaty pismem z dnia 16.09.2011 r. doręczonym dnia 19.09.2011 r. Pozwany może zostać uznany za pozostającego w opóźnieniu z zapłatą po 14 dniach, czyli od dnia 04.10.2011 r. Można dodać, że w tym piśmie pełnomocnik powoda z jednej strony wyznaczył termin zapłaty 7 dni, ale wskazał, że oczekuje odpowiedzi do dnia 03.10.2011 r.

Dalej idące powództwo podlegało oddaleniu jako nieusprawiedliwione wynikami przeprowadzonego postępowania dowodowego.

Wobec częściowego uwzględnienia żądania pozwu o kosztach procesu należało orzec zgodnie z zasadą ich stosunkowego rozdzielenia przewidzianą w art. 100 kpc.

Powód wygrał sprawę w 67, 56 %, pozwany zaś w 32, 44 %. Koszty powoda obejmowały opłatę od pozwu – 5 500 zł, wynagrodzenie pełnomocnika – 3 617 zł, wydatkowaną zaliczkę – 1 905, 03 zł, tj. łącznie 11 022, 03 zł, z czego 67, 56 % wynosi 7 446, 48 zł. Koszty pozwanego obejmowały wynagrodzenie pełnomocnika – 3 617 zł, z czego 32, 44 % wynosi 1173, 35 zł. Różnica między wskazanymi kwotami przypadająca powodowi to 6 273, 13 zł.

Sąd w przypadku zastępstwa obu stron przyjął stawki wynagrodzeń pełnomocników w wysokości stawki minimalnej. Sprawa jest typową sprawą o wykonanie zapisu lub zachówek, nie zawiera ani skomplikowanego stanu faktycznego ani skomplikowanych zagadnień prawnych, wobec czego brak jest podstaw do przyznania kosztów zastępstwa w zwiększonej stawce.

Mając powyższe okoliczności na uwadze sąd podjął rozstrzygnięcia zawarte w sentencji wyroku.